

музичної драматургії можуть ефективно застосовуватися в танцювальних композиціях, надаючи їм масштабності, композиційної завершеності та глибини художнього змісту. Використання симфонізму та поліфонії в хореографічному мистецтві Павла Вірського дозволило вивести народний танець на новий рівень сценічної виразності. Його підхід сприяв створенню багатовимірних танцювальних композицій, що відзначалися структурною завершеністю, глибоким змістом та емоційною насиченістю. Це підтверджує його роль як новатора, який не лише зберіг, а й суттєво розширив виразні можливості української народної хореографії, адаптуючи її до сучасних сценічних вимог. Завдяки використанню у власних постановках принципів театралізації, симфонізації, поліфонізації та синтезу елементів класичної і народної хореографії П. Вірський створив новий сценічний жанр, в якому народний танець став частиною не просто хореографічного, а театрального мистецтва загалом.

Список використаних джерел:

1. Боримська Г. (1974). Самоцвіти українського танцю. К.: Мистецтво. 136 с.
2. Василенко К. Ю. (1996). Лексика українського народно-сценічного танцю. Видання третє. К.: Мистецтво. 493 с.
3. Василенко К. Ю. (1997). Український танець: Підручник. К.: ІПК ПК. 282 с.
4. Григор'єв П. (1962). Збірник українських народних танців. Нью-Йорк: Говерла. 94 с.
5. Гутник І.М. (2009). До проблеми стилізації народного танцю. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. К.: НАКККіМ. С. 251 – 257.
6. Литвиненко В. А. (2008). Зразки народної хореографії: Підручник. 2-е вид. Київ: Альтерпрес. 468 с.
7. Станішевський Ю. (1962). П.П. Вірський народний артист СРСР. К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. 48 с.
8. Станішевський Ю. (2003). Балетний театр України: 225 років історії. Київ: Муз. Україна. 440 с.
9. Шкоріненко В. (2003). Народний танець у традиційній і сучасній культурі України: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Київський національний ун-т культури і мистецтв. 188 с.

УДК 792.8(477)(09):378.147

<https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.07>

Є.С. Пахольчак

асистент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця

e-mail: zhenichkapakholchak@ukr.net

ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ВІННИЧЧИНІ

Анотація. У статті здійснено аналіз класифікації наукових праць у галузі хореографічної освіти, запропонованої вітчизняними дослідниками. Виділено основні напрями досліджень, розглянуто періодизацію розвитку хореографічної освіти в Україні. Окреслено перспективи розвитку галузі з урахуванням сучасних тенденцій.

Ключові слова: хореографічна освіта, хореологія, теорія танцю, історія хореографії, періодизація.

Abstract. The article analyzes the classification of scientific works in the field of choreographic education proposed by domestic researchers. The main research directions are identified, and the periodization of the development of choreographic education in Ukraine is considered. Prospects for the development of the field are outlined, taking into account modern trends.

Keywords: *choreographic education, choreology, dance theory, history of choreography, periodization.*

Вітчизняними дослідниками вже здійснено спробу класифікації наукових праць у галузі хореології. Так, І. Мурована у дисертації «Розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть XX - початок XXI століття)» (2018) увесь науковий доробок у цій галузі поділяє за певними напрямками, виділяючи сім груп досліджень [9]. До першої групи вона віднесла «історіографічні праці, у яких розкрито історію виникнення та становлення хореографічного мистецтва, фольклорно-етнографічних традицій та хореографічної культури різних регіонів України, діяльність професійних, самодіяльних та дитячо-юнацьких хореографічних колективів, становлення і розвиток хореографічної освіти України в різні періоди історичного розвитку» [9, с. 34].

Другу групу склали «фундаментальні дослідження, у яких обґрунтовано основи теорії вітчизняного та зарубіжного танцювального мистецтва, закладено підвалини для наукового дослідження народної хореографії, методології танцювального мистецтва» [Там само]. До третьої групи увійшли роботи, в яких аналізуються сучасні підходи у підготовці вчителів хореографії у закладах вищої педагогічної освіти, а до четвертої – праці з обґрунтування герменевтичного підходу щодо постановки танців різного національного походження. П'яту і шосту групи утворили дослідження з обґрунтування методики «хореографічної роботи з дітьми різних вікових груп у закладах дошкільного виховання, загальноосвітніх навчальних закладах та позашкільних закладах естетичного виховання» та праці, «спрямовані на розкриття змісту та методик опанування різними жанрами і видами хореографічного мистецтва» відповідно [Там само, с. 35]. До останньої сьомої групи увійшли праці, в яких розкрито проблему інтеграції видів мистецтв у балеті та хореографічних композиціях.

Запропонована І. Мурованою класифікація охоплює усі дослідження у площині хореології. У результаті здійсненого аналізу змісту наукових праць, ми пропонуємо класифікацію робіт у галузі виключно хореографічної освіти, розділивши умовно усі дослідження на три групи.

До першої групи відносимо праці, які об'єктом дослідження обирають загальні проблеми теорії та історії вітчизняної хореографічної освіти. Група представлена роботами Л. Андрощук [1], О. Бігус [2], Т. Благової [4], А. Ветринської [5], Н. Горбатової [6], Є. Пахольчак та Д. Кулика [10], та ін.

Другу групу складають дослідження, які вивчають досвід зарубіжних хореографічних шкіл в проєкції на перспективи його використання в українській хореографічній освіті. Сюди відносимо праці Д. Бідюка [3], Т. Повалій [11] та ін.

Третю групу утворюють регіональні аспекти дослідження хореографічних шкіл і хореографічної підготовки, що склалися на теренах України. Це роботи К. Зозулі [7], Ю. Москвічової, М. Сушицького та М. Шинкаренка [8], І. Мурованої [9], Т.Зузяк [12,13] та ін.

Дослідження у галузі загальних проблем теорії та історії хореографічної освіти в Україні. Поміж ґрунтовних праць першої групи, які різнобічно досліджують теорію та історію хореографічної освіти в Україні XX – початку XXI ст., виділяємо дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук Т. Благової (2021), в якій «цілісно проаналізовано генезу й розвиток хореографічної освіти в Україні впродовж XX – з початку XXI століття» [4, с. 6]. Дослідниця доводить «зумовленість організації хореографічної освіти суспільно-політичними, ідеологічними, соціокультурними детермінантами», розкриває «взаємозв'язок і взаємовплив зарубіжних і вітчизняних теорій, авторських концепцій, шкіл, виконавських практик у процесі формування змістових напрямів хореографічної освіти», а також обґрунтовує «забезпечення прогресивного поступу національної хореографічної освіти творчими досягненнями знаних хореографів України» [Там само]. Т. Благова, ретельно проаналізувавши специфіку професійної, допрофесійної та неформальної хореографічної освіти, запропонувала власну періодизацію розвитку хореографічної освіти в Україні XX – початку XXI століття. Науковиця виділяє п'ять періодів, що відповідають п'яти етапам еволюції вітчизняної хореографічної освіти.

1900 – 1920 рр. дослідниця називає періодом «становлення професійних (у структурі театральньо-видовищної індустрії) і активного розвитку допрофесійних (у структурі закладів загальної освіти різних відомств) форм хореографічної освіти в умовах різних державних устроїв і політичних режимів» [4, с. 7].

1920 – 1929 рр., на які припадає нетривалий час «совєцької» політики коренізації (українізації), визначені періодом «синкретичності професійних (театральних) і аматорських (студійних) форм хореографічної освіти, активізації хореографічного новаторства» [Там само].

1930 – 1959 рр. у періодизації Т. Благової визначено часом «централізації, структурного визначення, контраверсійності розвитку хореографічної освіти в умовах тотальної ідеологізації й уніфікації змісту масового самодіяльного і професійного мистецтва» [Там само].

1960 – 1990 рр. визначено періодом «диверсифікації форм, змістових видів, напрямків аматорської і професійної хореографічної освіти на тлі ренесансу радянської танцювальної культури» [Там само].

Від здобуття Україною незалежності у 1991 р. розпочався «період модернізації хореографічної освіти в умовах реформування загальної і професійної мистецької освіти в незалежній Україні, стимульованого низкою нормативно-правових документів і урядових програм галузей освіти і культури» [4, с. 7].

Запропоновану Т. Благовою періодизацію з незначними уточненнями покладено і в основу нашого дослідження формування змісту хореографічної підготовки молоді в освітньо-культурному просторі Вінниччини 1920-х – 2020-х років.

Перший етап (1920 – 1930 рр.) – період становлення хореографічної художньої самодіяльності, створення перших гуртків, різних за стилями та напрямками.

Другий етап (1930 – 1960 рр.) – період закріплення досягнень, які створились під час першого етапу, підвищення рівня виконавської майстерності танцівників, а також вагомих змін у діяльності хореографічних гуртків на нових соціально-естетичних засадах.

Третій етап (1960 – 1990 рр.) характеризується тим, що змінюється основа хореографічного аматорства, надалі підвищується його роль в культурно-мистецькому житті Вінниччини, активізується створення танцювальних колективів народної спрямованості.

Від 1991 року по 2020-і рр. Т. Благова виділяє останнім етапом. У нашій періодизації цей етап розділено на два періоди, які відрізняються між собою особливостями перебігу процесів у галузі хореографічного мистецтва загалом і хореографічної підготовки зокрема. Тож четвертим етапом визначаємо 1990 – 2000 рр. Цей час характеризується різноманіттям культурних форм, виявленням хореографічної аматорської заповзятливості, відбудовою та активізацією розвитку народного хореографічного мистецтва, збагаченням на цій основі танцювального репертуару самодіяльних колективів на базі приватних студій, активним розвитком професійної і аматорської танцювальної діяльності.

П'ятий етап (2000 – 2020 рр.) демонструє значущість сучасного хореографічного мистецтва. З появою телевізійних танцювальних шоу різко зростає популярність сучасного танцю, а з ним стрімко починають розвиватись приватні хореографічні студії, які функціонують за різними стилями та напрямками, для дорослих та дітей, початківців та професіоналів. Все більше дітей та молоді стають учнями приватних хореографічних студій за різноманітними напрямками: сучасний танець (Contemporary, Modern, Jazz Modern); Street Dance (Jazz Funk, Hip Hop, Break Dance, Dancehall); спортивно бальний танець; східний танець.

Список використаних джерел:

1. Андрощук Л. Еволюція хореографічного мистецтва як явища культури в контексті аналізу передумов відкриття хореографічно-педагогічних спеціальностей в вищих педагогічних навчальних закладах України. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. Вип. 12(2). С. 272-280.